

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ

КАФЕДРА КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Основи та сучасні тенденції авторського права

Освітній рівень	<u>II (магістерського) рівня вищої освіти / III (освітньо-науковий) рівень</u> (назва рівня вищої освіти)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки / <u>C Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</u> (шифр і назва галузі знань)
Спеціальність	<u>053 Психологія / С4 Психологія</u> (код й найменування спеціальності)
Освітня програма	Клінічна психологія / Психологія забезпечення ментального здоров'я / Психологія

Розробник: Наталія НАВАЛЬНЄВА, PhD в галузі права, доцент кафедри соціальної психології

Робоча програма затверджена
на засіданні кафедри

клінічної психології та соціальної психології

протокол № 10 від 23 червня 2025 року

Завідувач кафедри
клінічної психології

(підпис)

Ірина ЛИСЕНКО
(ім'я та прізвище)

Завідувач кафедри
соціальної психології

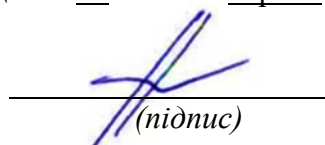

(підпис)

Дар'я ТРОФІМОВА
(ім'я та прізвище)

Розглянуто на засіданні Ради якості вищої освіти

протокол № 5 від 30 червня 2025 року

Голова РЯВО

(підпис)

Наталія ЗАВ'ЯЗКІНА
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Робоча програма освітнього компонента «Основи та сучасні тенденції авторського права» розроблена на основі Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми освітньої компоненти, затвердженої Вченою Радою Київського інституту сучасної психології та психотерапії від 22 лютого 2024 року, протокол №7.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Статус освітнього компонента – вибірковий.

Обсяг освітнього компонента – 3.0 кредити ЄКТС.

Семестровий контроль – залік

Мета, завдання освітнього компонента.

Лише людина наділена творчою силою (енергією) та здатністю створювати нові, неіснуючі досі, матеріальні та духовні цінності. Століттями люди, з початку невідомо, а потім цілеспрямовано, працювали над створенням правових норм, які дозволять отримати визнання права та твір, захистити особисті немайнові права творця (автора, винахідника тощо), а також дозволять йому отримати економічну винагороду від створеного об'єкта авторського права.

Паралельно із розвитком законодавства окремих країн, активно поширювалось міжнародне співробітництво, в результаті чого було створено головні міжнародні багатосторонні угоди, які врегульовують відносини у сфері інтелектуальної власності, зокрема це Паризька конвенція про охорону промислової власності 1883 року та Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 року. 14 липня 1967 року створено Всесвітню організацію інтелектуальної власності - міжнародну організацію, завданням якої є сприяння використанню та захисту творів людства.

Необхідно констатувати, що інтелектуальна власність, створена за результатами інтелектуальної, творчої діяльності людини, формує фундамент розвитку сучасної світової економіки XXI ст. Очевидно, що в умовах глобалізації, активного використання мережі Інтернет та соціальних мереж як у робочій сфері так і в особистій, що часто зумовлює використання об'єктів авторського права та суміжних прав, сучасна людина повинна мати хоча б базові знання з авторського права та розуміти сучасні тенденції його розвитку.

Після відновлення незалежності, Україна почала кардинальну зміну норм законодавства про авторське право України, з орієнтуванням його принципів і доктринальних підходів на кращі світові зразки, приєдналася до Паризької та Бернської конвенцій. На сьогоднішній день, діючий Закон України «Про авторське право і суміжні права» є достатньо прогресивним та регулює питання

використання штучного інтелекту та нейро мереж, яке й досі не вругульовано багатьма країнами Західної Європи.

Курс «Основи та сучасні тенденції авторського права» покликаний сформувавши у здобувача знання: з історії зародження та становлення авторського права в Україні та світі; стану сучасного авторського права України; поняття авторського права та суміжних прав, їх суб'єктів, об'єктів, змісту авторського права та суміжних прав, строку чинності майнових та особистих немайнових авторських та суміжних прав; порядку здійснення державної реєстрації авторських та суміжних прав, розпорядження авторськими та суміжними правами та здійснення їх захисту; новел законодавства про авторське право України, зокрема, закріплення у ст. 33 Закону України «Про авторське право і суміжні права» права особливого роду - *sui generis*, яке врегульовує застосування можливостей так званого «штучного інтелекту» на неоригінальні об'єкти тощо.

Мета курсу: засвоєння основних положень та понять, вироблених наукою авторського права та суміжних прав в Україні, розуміння сучасних тенденцій авторського права.

Завдання курсу:

- засвоєння основних положень нормативних актів в галузі авторського права та суміжних прав;
- оволодіння навичками аналізу національного та міжнародного законодавства в галузі авторського права, використання його в практичній діяльності;
- оволодіння знаннями щодо порядку здійснення державної реєстрації авторських прав;
- оволодіння знаннями щодо здійснення захисту та дотримання авторських прав, зокрема використання творів та фрагментів творів у практичній діяльності психолога та психотерапевта;
- оволодіння знаннями щодо здійснення розпорядження авторськими правами.

Результати навчання здобувачів за освітнім компонентом

Після завершення вивчення освітнього компонента здобувачі вищої освіти здатні:

Пояснювати теоретичні засади авторського права, його предмет, принципи та місце в системі права інтелектуальної власності.

Характеризувати об'єкти й суб'єкти авторського права, особисті немайнові та майнові права автора.

Аналізувати чинне національне та міжнародне законодавство у сфері авторського права.

Розрізняти правомірне та неправомірне використання об'єктів авторського права в освітній, науковій і професійній діяльності.

Інтерпретувати правові наслідки порушення авторських прав і способи їх захисту.

Застосовувати норми авторського права під час створення, використання та поширення інтелектуального продукту.

Аналізувати кейси щодо дотримання та порушення авторського права у традиційному та цифровому середовищі.

Оцінювати вплив цифрових технологій, інтернету та штучного інтелекту на трансформацію авторського права.

Дотримуватися принципів академічної доброчесності, етики та правової відповідальності у професійній діяльності.

Аргументувати значення авторського права для розвитку культури, науки, освіти та креативних індустрій у сучасному суспільстві.

2. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Структура освітньої компоненти

№	Тема	Лекції	Практичні	Практичні (контактні)	Самостійна робота
1	Тема 1. Історія зародження та становлення авторського права в світі та в Україні	2			7
2	Тема 2. Поняття права інтелектуальної власності та авторського права, завдання та принципи авторського права, функції та джерела авторського права та суміжних прав	2			7
3	Тема 3. Виникнення і здійснення авторського права. Презумпція авторства. Зміст авторського права та строк чинності авторських прав	2	1		7
4	Тема 4. Виникнення суміжних прав. Презумпція суміжних прав. Зміст суміжних прав та строк чинності суміжних прав. Сирітські твори та сирітські об'єкти суміжних прав	2			7
5	Тема 5. Суб'єкти авторського права і суміжних прав. Співавтори	2	1	2	7
6	Тема 6. Розпорядження майновими авторськими та суміжними правами	2			7
7	Тема 7. Правове регулювання використання штучного інтелекту в Україні. Право особливого роду	2	1		7
8	Тема 8. Захист авторського права та суміжних прав	2		2	7
9	Тема 9. Відповідальність за порушення авторських та суміжних прав	2	1		8
	Всього годин	18	4	4	64

Тематичний план лекцій

№	Тематика лекцій	Зміст лекцій
1	Історія зародження та становлення авторського права в світі та в Україні	Історія зародження та розвитку авторського права в світі. Розвиток авторського права в Англії (Статут королеви Анни), Франції, Німеччині, США, Російській імперії, СРСР. Зародження та розвиток права інтелектуальної власності та авторського права в Україні.
2	Поняття права інтелектуальної власності та авторського права, завдання та принципи авторського права, функції та джерела авторського права та суміжних прав	Поняття права інтелектуальної власності та авторського права. Завдання, функції, принципи авторського права. Поняття та функції суміжних прав. Джерела авторського права і суміжних прав.
3	Виникнення і здійснення авторського права. Презумпція авторства. Зміст авторського права та строк чинності авторських прав	Виникнення і здійснення авторського права. Презумпція авторства. Здійснення державної реєстрації авторського права. Зміст авторського права. Особисті немайнові права автора. Майнові права автора. Строк чинності майнових авторських прав. Перехід творів у суспільне надбання.
4	Виникнення суміжних прав. Презумпція суміжних прав. Зміст суміжних прав та строк чинності суміжних прав. Сирітські твори та сирітські об'єкти суміжних прав	Виникнення суміжних прав. Презумпція суміжних прав. Зміст суміжних прав. Строк чинності суміжних прав. Перехід об'єкта суміжних прав у суспільне надбання. Сирітські твори.
5	Суб'єкти авторського права і суміжних прав. Співавтори	Автор твору як первинний суб'єкт авторського права. Співавтори. Види співавторства. Первинні та вторинні суб'єкти авторського права. Суб'єкти суміжних прав.
6	Розпорядження майновими авторськими та суміжними правами	Договори про розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Ліцензія на використання об'єктів інтелектуальної власності. Ліцензійний договір на використання об'єктів інтелектуальної власності. Публічна ліцензія на

		використання об'єкта авторського права або об'єкта суміжних прав. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності. Договір про передання майнових прав інтелектуальної власності. Державна реєстрація договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
7	Правове регулювання використання штучного інтелекту в Україні. Право особливого роду	Правове регулювання використання штучного інтелекту в Україні. Поняття оригінального та неоригінального твору. Право особливого роду (sui generis). Суб'єкти права особливого роду. Строк чинності права особливого роду. Майнові права суб'єкта права особливого роду.
8	Захист авторського права та суміжних прав	Види порушення особистих немайнових та/або майнових авторських і суміжних прав. Цивільно – правовий захист авторського права і суміжних прав. Спеціальні способи захисту авторського права та суміжних прав. Порядок припинення порушень авторського права і суміжних прав з використанням мережі Інтернет
9	Відповідальність за порушення авторських та суміжних прав	Види юридичної відповідальності за порушення авторських та суміжних прав. Цивільно – правова відповідальність за порушення авторських та суміжних прав. Адміністративно - правова відповідальність за порушення авторських та суміжних прав. Кримінально - правова відповідальність за порушення авторських та суміжних прав.

Завдання для самостійної роботи студентів:

1. Скласти конспект за тематичним планом з використанням теоретичного матеріалу лекцій, презентацій, рекомендованої основної та додаткової літератури, самостійно визначених додаткових матеріалів.
2. Опрацювати теоретичний матеріал для підготовки до контрольного тесту.
3. Систематизувати теоретичний матеріал для написання індивідуальної навчальної роботи – формального есе.

Завдання для практичних занять

1. Пройти контрольний тест.
2. Написати індивідуальну навчальну роботу – формальне есе на задану тему.

Викладання та оцінювання

Навчальні методи та техніки	Оціночний засіб для поточного/підсумкового контролю
Лекційні заняття	
Основне завдання лекційних занять - формування у студентів базових знань з авторського права та розуміння його сучасних тенденцій, оволодіння студентами знаннями щодо державної реєстрації авторських прав, здійснення захисту та дотримання авторських прав, зокрема використання творів та фрагментів творів у практичній діяльності психолога та психотерапевта, здійснення розпорядження авторськими правами.	1. Підсумковий контрольний тест 2. Індивідуальна навчальна робота – формальне есе 3. Залік
Практичні заняття	
Метою практичних занять є перевірка рівня розуміння студентом питань, розглянутих на лекціях та опрацьованих самостійно, проходження студентом контрольного тесту та написання есе.	1. Підсумковий контрольний тест 2. Індивідуальна навчальна робота – формальне есе 3. Залік
Практичні контактні заняття	
На практичних контактних заняттях студенти мають можливість подати результати самостійної роботи та отримати зворотній зв'язок від викладача та інших студентів з метою подальшого професійного вдосконалення, а також спільно з викладачем опрацювати судову практику щодо здійснення захисту авторського права в судовому порядку на основі реальних судових справ, для формування практичних знань з обрання ефективного способу захисту порушеного або невизнаного авторського права.	1. Спільна навчально-дослідна робота 2. Індивідуальна навчальна робота – доповідь тез есе
Самостійна робота включає виконання різноманітних завдань (вивчення законодавчої бази та наукової літератури, матеріалів лекцій, систематизацію прочитаного матеріалу, підготовку до контрольних тестів та заліку), які орієнтовані на глибоке засвоєння матеріалу, що вивчається. Для правильної організації роботи необхідно враховувати порядок вивчення розділів курсу, що знаходяться у суворій логічній послідовності. Звіти про самостійну роботу не надаються. Вивчення	1. Підсумковий контрольний тест 2. Індивідуальна навчальна робота – есе Залік

відповідного матеріалу перевіряється під час підсумкового контролю знань.	

3.ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби та обладнання: екранні (електронні презентації), комп'ютерні (комп'ютери, планшети, освітні платформи, електронні бібліотеки).

Програмне забезпечення: системне ПЗ (операційні системи, достатнє для дистанційного навчання з Moodle, Zoom, Google), освітні платформи для дистанційного навчання, керування курсами (Moodle, Zoom, Google тощо).

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Курс буде викладений у формі лекцій (18 год.) та практичних (4год.) / практичних контактних занять (4 год.), організації самостійної роботи студентів (64 год.).

Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи навчання: вербальні (лекція, групова дискусія), наочні (ілюстрація, демонстрація, приклад), практичні (аналіз малюнків і обраних фотографій та інших матеріалів, виконання та індивідуальне, а також групове опрацювання практичних завдань), а також інтерактивні техніки та методики.

5. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Проводиться з метою оцінювання результатів навчання наприкінці семестру, відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку, в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

Залік виставляється за результатами підсумкового тесту та оцінювання індивідуальної роботи – формального есе.

Індивідуальна навчальна робота – формальне есе

Вимоги до роботи: за змістом есе може викладатися у довільній формі із висловленням особистих думок/позиції автора, враженнями та міркуваннями на задану тему.

Правила оформлення: Обсяг тексту есе не менше 4-х друкованих сторінок. Мова написання – українська.

Стандарти: кегель – 14pt; міжрядковий інтервал – 1,5; шрифт Times New Roman; абзацний відступ – 1,25см, поля – верхнє/нижнє – 2см, ліворуч – 3см, праворуч – 1,5см.

Структура: 1. Титульний лист. 2. Вступ. 3. Основна частина (тези та аргументи). 4. Висновки.

Тема есе:

Авторське право та штучний інтелект

Час виконання роботи: 2 год.

Критерії оцінювання

Викладене розуміння есе як цілісного авторського тексту визначає критерії його оцінювання: висловлення особистих думок/позиції автора, доводи та міркування на задану тему; обґрунтованість наведених аргументів, ступінь розкриття сутності питання; оформлення висновків; дотримання вимог до оформлення; академічна доброчесність.

40 балів	Виконані всі вимоги до написання есе.
30 балів	Виконані всі формальні вимоги до написання. Питання розкриті, але не достатньо обґрунтовані аргументи та доводи, зроблений короткий аналіз, викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита достатньо повно.
20 балів	Основні вимоги до есе виконані, але при цьому допущені недоліки. Зокрема, є недостатність розкриття теми; відсутня логічна послідовність у судженнях; не витриманий обсяг есе; є недоліки в оформленні.
15 бали	Є істотні відступи від вимог до есе. Зокрема: тема есе розкрита лише частково; відсутня структура та логічний виклад, відсутні аргументи та висновок.
10 бали	Тема есе не розкрита, виявляється істотне незрозуміння питання.
0 балів	Робота не виконана.

Тест підсумкового контролю

Тест включає 20 питань, спрямованих на перевірку: знань щодо основ авторського права та розуміння його сучасних тенденцій.

Критерії оцінювання:

за кожну правильну відповідь – **3 бали**.

Максимальна сума балів – **60**.

Час виконання тестового завдання – **2 год**.

6. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Нормативно-правові акти:

Міжнародні документи:

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів 1886 року. //Закон України «Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 року, зміненого 2 жовтня 1979 року) »// Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1995, N 21, ст.155 (із змінами)

2. Всесвітня конвенція про авторське право 1952 року – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_052
3. Договір ВОІВ про авторське право // Про приєднання до Договору див. Закон N 2733-III від 20.09.2001 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_770
4. Договір ВОІВ про виконання і фонограми // Про приєднання до Договору див. Закон N 2732-III від 20.09.2001 р. [– [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_769
5. Женевська конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм 1971 року – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_124
6. Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_124
7. Міжнародна конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_763
8. Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і органів мовлення 1961 року – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_763

Нормативно – правові акти України у сфері авторського права і суміжних прав:

9. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
10. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.
11. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 01.12.2022 р. № 2811-IX [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#n855>
12. Закон України «Про медіа» від 13.12.2022 р. № 2849-IX [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
13. Закон України «Про державну підтримку кінематографії в Україні» від 23.03.2017 № 1977-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-19#Text>
14. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 р. № 2939-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
15. Закон України «Про електронні комунікації» від 16.12.2020 р. № 1089-IX [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>
16. Закон України «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і(або) суміжних прав» від 15.05.2018 р. № 2415-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19#Text>

Навчальна література:

17. Вахонєва Т.М. Авторське право і суміжні права в Україні: Навчальний посібник. Київ: ВД “Дакор”, 2019. 2-ге вид., перероб. І доп. 576 с.
18. Іващенко В.П., Пройдак Ю.С., Фріман І.М., Фріман С.М. Авторське право: Навчальний посібник. Дніпро: Акцент ПП., 2021, 141 с.
19. Інтелектуальна власність та авторське право: Навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти. / І.М. Чістякова, І.Б. Кривдіна, Д.В. Буряк, В.П. Кубко, О.В. Гегечкорі, Д.Д. Татакі, О.О. Татакі, Т.О. Чернов. – К.: Каравела, 2019. – 204 с.
20. Авторське право та суміжні права в Україні: їх захист та відповідальність: Практичний посібник./ Журавльов Д.В., Чижмарь К. І.- ЦУЛ, 2020. – 224 с.
21. Сорока Н.Є. Авторське право і суміжні права в інформаційному суспільстві: європейський досвід: монографія. Харків: Право, 2019. 334 с.